

بروزترین و برترین
سایت کنکوری کشور

WWW.KONKUR.INFO

Konkur
.info

<https://konkur.info>

درس سوم

مفهوم و مصداق

konkur
info

<https://konkur.info>

در این درس به رابطه میان ذهن و عالم خارج می پردازیم و در واقع رابطه مفهوم و مصداق را بررسی می کنیم.

ابتدا مفهوم را به دو دسته جزئی و کلی تقسیم می کنیم. سپس رابطه میان مصادیق دو مفهوم کلی را بیان می نماییم و از این نسبت ها برای طبقه بندی مفاهیم استفاده می کنیم.

اصطلاحات جدید:

مفهوم جزئی: مفهومی که مصداق آن کاملاً مشخص است و قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را ندارد.

مفهوم کلی: مفهومی که قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را دارد.

رابطه تساوی: زمانی که مصادیق دو مفهوم کلی کاملاً یکی است.

رابطه تباین: زمانی که هیچ مصداق مشترکی میان دو مفهوم کلی نباشد.

رابطه عموم خصوص مطلق: مصادیق مفهوم عام تر همه مصادیق مفهوم خاص تر را در بر می گیرد.

رابطه عموم خصوص من وجه: دو مفهوم کلی در برخی مصادیق اشتراک دارند و هر کدام یک سری مصادیق

غیر مشترک دارند.

در این درس:

به رابطه ذهن با عالم خارج یعنی مفهوم و مصداق خواهیم پرداخت.
مفهوم: معنا و تصویری که از کلمات در ذهن خود را، مفهوم گویند.

مفهوم=تصور=معنا=صورت ذهنی=ادارک ساده بدون حکم

مصداق: مثال و نمونه هر مفهوم را «مصداق» آن مفهوم می گویند. یا به عبارت دیگر به افراد یا اشیایی که در جهان خارج آن مفاهیم بر آن ها صدق می کند «مصداق» می گویند.

مثال:

برای مثال ما یک **تصوری** از کلمه انسان در **ذهن** خود داریم، که این همان **مفهوم** انسان است و مثال هایی که برای **مفهوم انسان در عالم خارج** وجود دارد «من و تو» **مصادیق** **مفهوم انسان** محسوب می شوند.

مفهوم جزئی و کلی:

* مفهوم جزئی:

- ۱- تنها بر یک مصداق «فرد» خارجی قابل انطباق است. «یک فرد در خارج» دارد.
- ۲- مفهومی است که مصداق آن کاملاً مشخص است .
- ۳- قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را ندارد.

نکته:

«همین» و «همان» نیز مانند «این» و «آن» اسم اشاره به حساب می آیند و باعث جزئی شدن مفاهیم پس از خود می گردند. مثل مفاهیمی چون همیز میز و همان میز جزئی محسوب می شوند.

مفهوم جزئی

* مفهوم کلی:

مفهومی که قابلیت انطباق بر پیش از یک مورد را دارد . تمام مفاهیم به جز اسامی خاص و اسامی مورد اشاره با «این» و «آن» کلی محسوب می شوند.

به این ترتیب مفاهیم کلی عبارت اند از:

- ۱- مفاهیمی که مصادیق متعدد دارند؛ مانند میز ،اسب،انسان.
- ۲- مفاهیم خیالی که مصداق در خارج ندارند،مانند سیمرغ ، دیو
- ۳- مفاهیمی که مصداق در خارج ندارند. و اصلا نمی توانند مصداق داشت باشند، مانند شریک خدا ،مثلت دایره ای.
- ۴- مفاهیمی که یک مصداق دارند و قابلیت آن را دارند که مصادیق متفاوتی داشته باشند.مثل مولود کعبه ،تها پیراهن علی ،
- ۵- مفاهیمی که یک مصداق دارند و در واقعیت و ذهن نمی توانند مصداق دیگری داشته باشند؛ اما ممکن است به اشتباه در ذهن برخی مصادیق متعدد داشته باشد.مثل واجب الوجود.

نکته:

آن چه در کلی بودن یک مفهوم اهمیت دارد قابلیت انطباق بر پیش از یک مصداق است. نه داشتن مصاق های متعدد.

مفهوم کلی

<https://konkur.info>

رابطه میان مصادیق دو مفهوم کلی:

«اگر رابطه دو مفهوم کلی را از لحاظ مصادیقشان مقایسه کنیم چهار حالت امکان وقوع دارد.»

۱- تساوی:

زمانی که مصادیق دو مفهوم کلی کاملاً برابر باشد مانند:
انسان و متفکر،
مثلث و سه ضلعی.

اگر نسبت مصادیق و مفهوم تساوی باشد می توان گفت:

انسان متفکر

۱- هر انسان متفکر است

۲- هر متفکر انسان است.

دو دایره منطبق

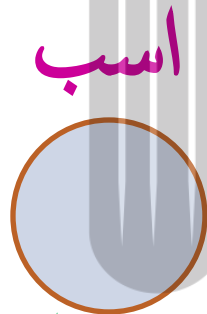

۲- تباین:

زمانی که هیچ اشتراکی میان مصادیق دو مفهوم کلی برقرار نباشد؛ مانند انسان و اسب

اگر نسبت مصادیق دو مفهوم باین باشد می توان گفت:

- ۱- هیچ انسانی اسب نیست.
- ۲- هیچ اسبی انسان نیست.

دو دایره ناسازگار

۳- عموم خصوص مطلق:

زمانی که یک مفهوم عام تر تمام مصادیق مفهوم خاص را در بر بگیرد؛ مانند ایرانی و آسیایی

اگر نسبت مصادیق دو مفهوم عموم خصوص مطلق می توان گفت:

آسیایی

دو دایره متداخل «درون دیگری»

۱- هر ایرانی آسیایی است.

۲- بعضی آسیایی ها ایرانی هستند.

۳- بعضی آسیایی ها ایرانی نیستند.

عموم خصوص من وجه:

زمانی که دو مفهوم دارای مصادیق مشترک باشند اما هر یک از آن ها مصادیقی نیز دارد که در دیگری وجود ندارد. مانند: ایرانی؛ دانش آموز

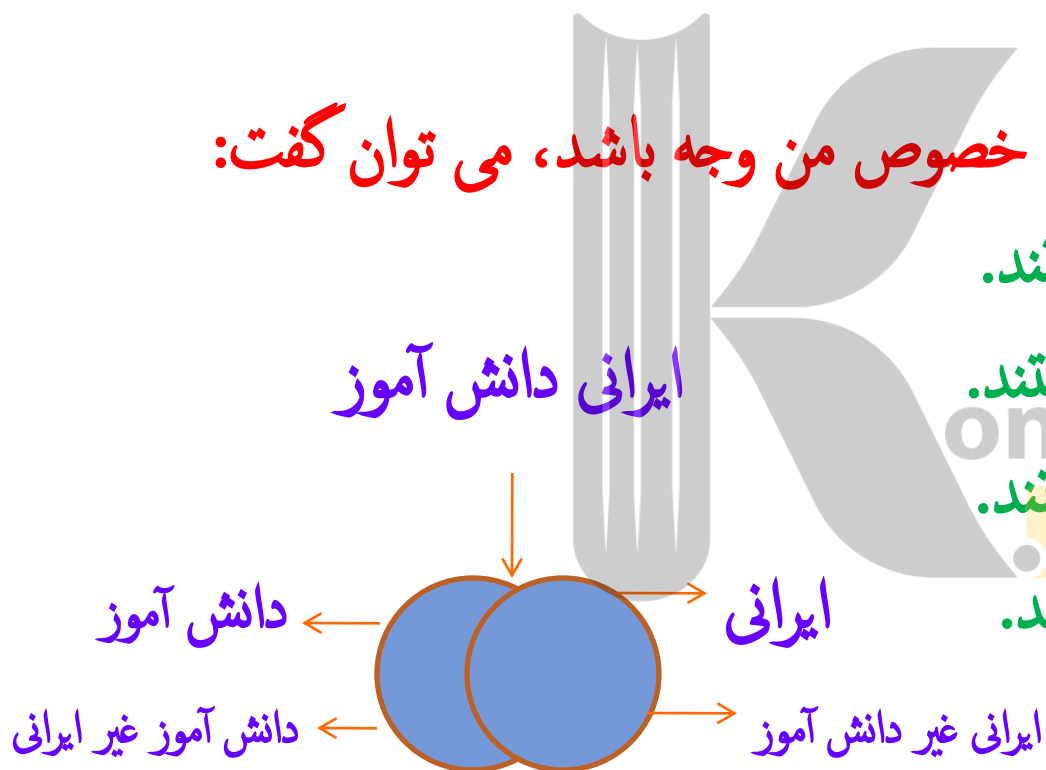
اگر نسبت مصادیق دو مفهوم عموم خصوص من وجه باشد، می توان گفت:

۱- بعضی ایرانی ها دانش آموز هستند.

۲- بعضی ایرانی ها دانش آموز نیستند.

۳- بعضی دانش آموزان ایرانی هستند.

۴- بعضی دانش آموزان ایرانی نیستند.

دو دایره متقاطع

نسبت های چهار گانه و طبقه بندی مفاهیم:

زمانی که مفاهیم را طبقه بندی می کنیم ، دو امر را مشخص می نمایم.

۱- وجوه اشتراک مفاهیم مشابه.

۲- وجوه افتراق مفاهیم غیر مشابه.

پرنندگان

خزندگان

پستانداران

دوزیستان

ماهی ها

مهره داران

جانوران «حیوانات»

بی مهره

جانداران

گیاهان

موجودات مادی

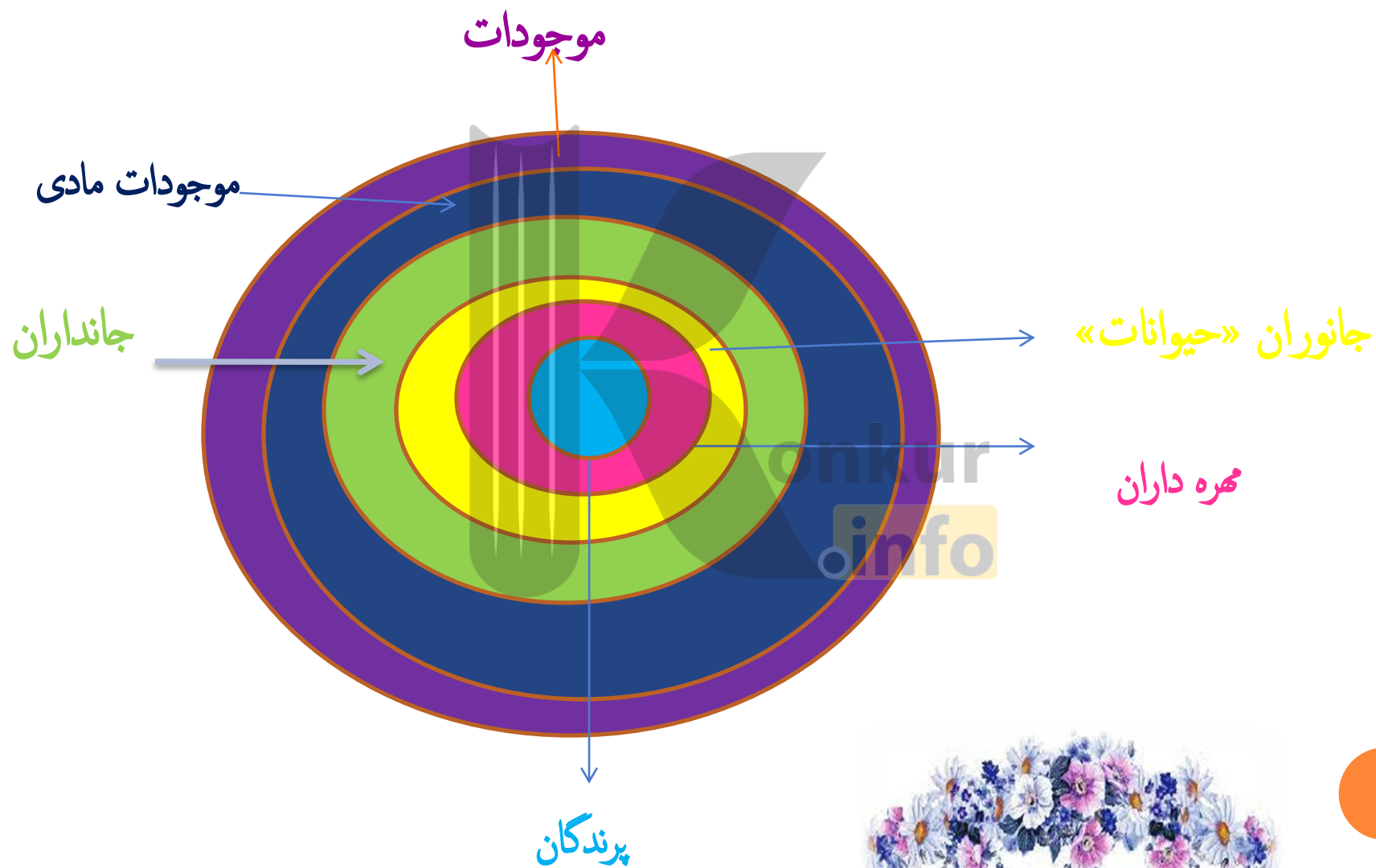
موجودات بی جان

موجودات

موجودات غیر مادی

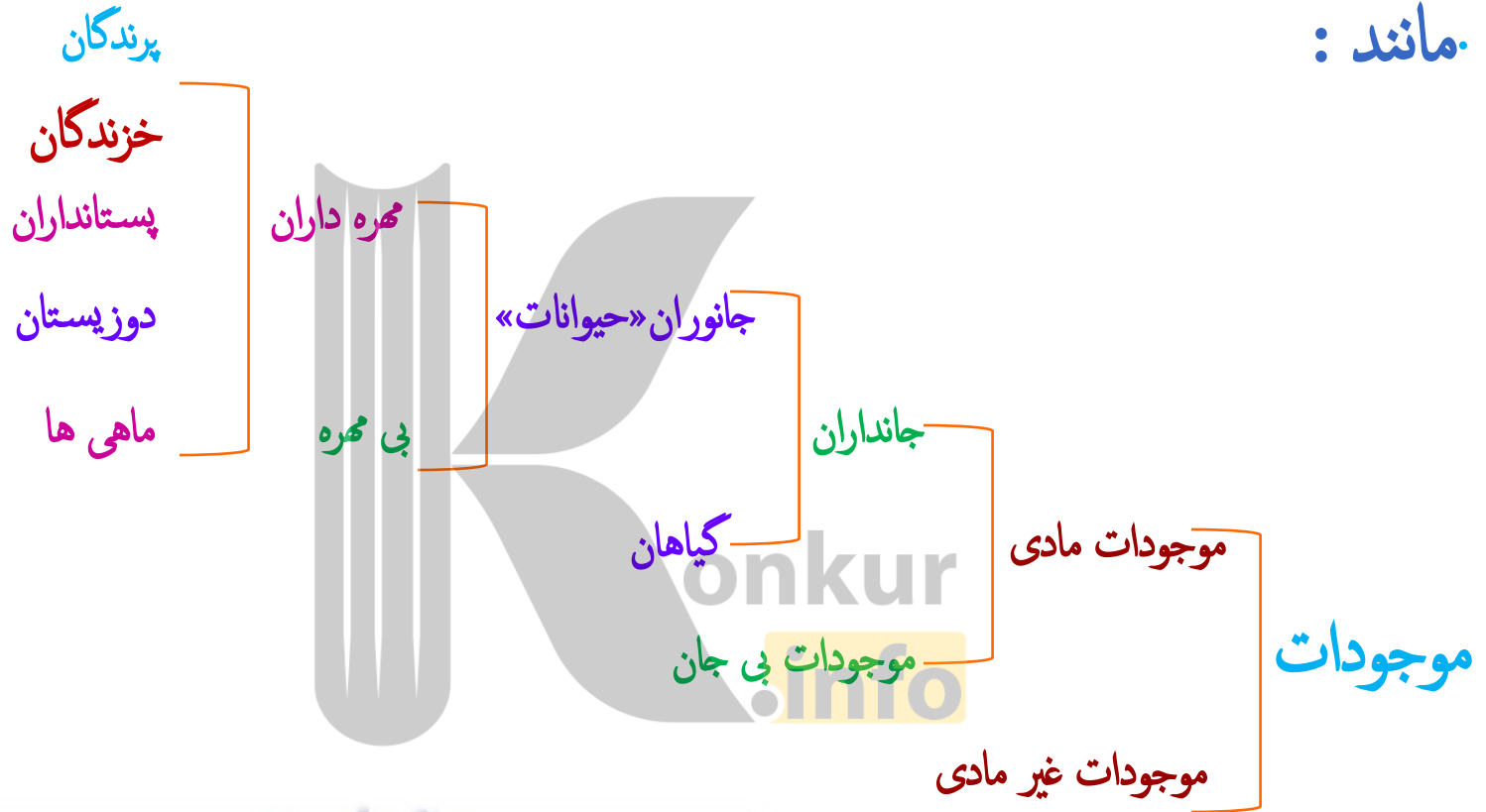
در هر طبقه بندی از مفهوم عام تر شروع می کنیم و به مفهوم خاص تر می رسم، بنابراین هر طبقه از مفاهیم نسبت به مفاهیم طبقه دیگر رابطه عموم خصوص مطلق دارد.

اقسام مختلف یک مفهوم باید نسبت به یکدیگر رابطه تباین داشته باشند.

مانند :

بروزترین و برترین
سایت کنکوری کشور

WWW.KONKUR.INFO

Konkur
.info

<https://konkur.info>